

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ
พ.ศ. ๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๕๖ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางการแพทย์และการสาธารณสุขในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๖ (๕) (๗) (๘) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับ มาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการยา จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๒

ข้อ ๒ ให้ยาแผนโบราณตามตำรับยาที่มีตัวยาสาคัญตัวใดตัวหนึ่งหรือหลายตัว ดังต่อไปนี้ เป็นยาสามัญประจำบ้าน

ส่วน (๑) ยาขับลม (แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ บำรุงธาตุ)

ตัวยาดร้ง ได้แก่ กระเทียม (หัว) กระวาน (ผล) กะทือ (เหง้า) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ขิง (เหง้า) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) เจตพังคี (ราก) ช้าพลู (ราก) ดีปลี (ผล) ตะไคร้ (ต้นหรือเหง้า) เบญจกูล ผักแพวแดง (ต้น) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) มหาหิงค์ (ยาง หรือ gum - oleoresin) เว่า (เมล็ดหรือผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค้าน (เถา) หัสคุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระพังโหม (ต้น) กะเพราขาว (ใบ) การบูร กำจัด (เปลือกผล) ข่าต้น (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) จันทน์แปดกลีบ (ผล) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาลี เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา (ผล) ผักชีล้อม (ผล) ผักหอม (ราก) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกรูด (ผิวผลหรือใบ) มะนาว (ผิวผลหรือใบ) มะรุม (เปลือกต้น) ลำพันขาว (เหง้า) ลำพันแดง (เหง้า) ลำพันหางหมู (เหง้า) สวาด (ใบ) สะค้าน (ผล) สะระแหน่ (ใบ) หอม (หัว) หอมแดง (หัว)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒) ยาถ่าย หรือยาระบาย

ตัวยาทรง ได้แก่ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) คุณ (เนื้อในฝักแก่) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ ตองแตก (ราก) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ สมอติง (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล)

ตัวยาช่วย ได้แก่ วรรณิการ์ (ราก) กระเทียม (หัว) กระพังโหม (ต้น) กระวาน (ผล) กะทือ (เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) เกลือสมุทร เกลือสินเธาว์ ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ข่าต้น (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) ชิง (เหง้า) ชี่เหล็ก (ดอกหรือแก่น) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) จันทน์แปดกลีบ (ผล) เจตพังคี (ราก) ช้าพลู (ราก) ดีปลี (ผล) ตะไคร้ (ต้นหรือเหง้า) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดินิ เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา (ผล) ผักชีล้อม (ผล) ผักแพวแดง (ต้น) ผักหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกรูด (ผิวผลหรือใบ) มะดัน (ใบหรือรอกมะดัน) มะนาว (ผิวผลหรือใบ) มะรุม (เปลือกต้น) เร่ว (เมล็ดหรือผล) ลำพันขาว (เหง้า) ลำพันแดง (เหง้า) ลำพันทางหมู (เหง้า) สัมป่อย (ฝักหรือใบ) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สวาด (ใบ) สะค้าน (เถาหรือผล) สะระแหน่ (ใบ) หอม (หัว) หอมแดง (หัว) หัสคุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๓) ยาแก้ท้องเสีย

ตัวยาทรง ได้แก่ กระท้อน (ราก) โกรฐพุงปลา (Gall) ขี้ไต้ (เปลือกต้น) ไข่น้ำ (เปลือกต้น) ครั่ง แคน (เปลือกต้น) ซา (ใบ) ซิก (เปลือกต้น) ทับทิม (เปลือกผล) เนระพูสี (ต้น) เบลูกาณี (Gall) ปอบิด (ผล) ฝรั่ง (ใบหรือผลดิบ) ผื่นต้น (เปลือกต้น) เพกา (เปลือกต้น) ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มหาสดำ (เหง้า) มะเดื่อชุมพร (เปลือกต้น) มะตูม (ผลดิบ) มังคุด (เปลือกผล) สีเสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบโดยการต้มคั่วกับน้ำ) สีเสียดไทย (สิ่งสกัดจากเนื้อไม้โดยการต้มคั่วกับน้ำ) สีเสียดเปลือก (เปลือกต้น) หัวัว (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กรัก (แก่นขนุน) กลัวย่น้ำว่า (ผลดิบ) ก้างปลาขาว (ราก) ก้างปลาแดง (ราก) ขมิ้นเครือ (เถา) ขมิ้นชัน (เหง้า) ตาล (ราก) พิลังกาสา (ผล) มะพร้าว (ราก) โหมกหลวง (เปลือกต้น) หมากสง (เมล็ด)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๔) ยาแก้ไข้

ตัวยาทรง ได้แก่ กระดอม (ผลอ่อน) กรุงเขมา (ราก) กอมขม (เนื้อไม้) กันเกรรา (แก่น) คนทา (ราก) จันทน์ขาว (แก่น) จันทน์แดง (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) ชิงช้าชาลี (เถา) ชิงชี (ราก) เค้ายายม่อม (ราก) บอระเพ็ด (เถา) ปลาไหลเผือก (ราก) ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มะเดื่อชุมพร (ราก) ย่านาง (ราก) ลูกใต้ใบ (ทั้งต้น) สะเดาไทย (เปลือกต้นหรือก้านใบ) เหมือดคน (ราก)

ตัวยาช่วย ได้แก่ วรรณิการ์ (ดอก) กระเจี๊ยบแดง (กลีบเลี้ยงและริวประดับ) เก็กฮวย (ดอก) แก้วกลีบ โกรฐก้านพร้าว โกรฐจุฬาลัมพา โกรฐสอ ขลุ (ต้นหรือใบ) ข้าวโพด (เกสรตัวเมีย) ขี้กาแดง (ราก) ขี้ครอก (ต้น) โศภภะสุน (ต้น) โศภภะออม (เถา) จันทน์ชะมด (แก่น)

เฉียงพรัานางแอ (เปลือกตัน) ชะลูด (เปลือกตัน) เตื่อย (เนื้อในเมล็ด) โตไม่รู้ลัม (ทั้งตัน) ตะไคร้ (ทั้งตัน) ไทรย้อย (รากอากาศ) เนระพูสี (ตัน) บานไม่รู้โรยดอกขาว (ราก) ผักกาดน้ำ (ตัน) ผักหวานบ้าน (ราก) ผ้ายแดง (ใบ) แฝกหอม (ราก) พญาาย (เนื้อไม้) พิมเสนตัน (ใบ) ฟักข้าว (ราก) มหาสดำ (ตัน) มะกรูด (ราก) มะนาว (ราก) มะปราง (ราก) มะเฒ่า (ราก) มะระขี้นก (เนื้อผลดิบ) มะละกอ (ราก) ลำเจียก (ราก) ว่านกิบแรด (เหง้า) สน (แก่น) สัก (แก่นหรือใบ) สับปะรด (เหง้า) สายน้ำผึ้ง (ดอก) สารพัดพิษ (ผล) สารส้ม เสนียด (ใบหรือดอก) ใ้หญ้าปล้อง ใ้หญ้าขั้ตมอน (ราก) ใ้หญ้าคา (เหง้าและราก) ใ้หญ้าชันกาด (เหง้าและราก) ใ้หญ้าไซ (ทั้งตัน) ใ้หญ้าใต้ใบ (ทั้งตัน) ใ้หญ้าถอดปล้อง (ทั้งตัน) ใ้หญ้าพันงู (ราก) ใ้หญ้าหนวดแมว (ใบอ่อน) หมากผู้หมากเมีย (ใบ) หวายตะค้า (เถา) หัวหมู (หัว) อ้อยแดง (ลำตัน) อินทนิลน้ำ (ใบ) อีเหนียวเล็ก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๕) ยาแก้ร้อนใน

ตัวยาดตรง ได้แก่ ก้างปลาขาว (ราก) ก้างปลาแดง (ราก) เก็กฮวย (ดอก) จั้ว (ดอก) จันท์แดง (แก่น) จันท์เทศ (แก่น) ตำลึง (ใบ) เตยหอม (ใบ) ผักกระโอม (ใบหรือตัน) แฝกหอม (ราก) พิมเสนตัน (ใบ) พุงทะลาย (เปลือกหุ้มเมล็ดที่พองตัวเต็มที่แล้ว) เพกา (เมล็ด) ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือตันก่อนมีผล) มะระขี้นก (เนื้อผลดิบ) สันพรัามอญ (ตันหรือใบ) สันพรั้าหอม (ตันหรือใบ) สายน้ำผึ้ง (ดอก) ใ้หญ้าใต้ใบ (ตัน)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระจับแดง (กลีบเลี้ยงและร็วประดับ) กระจับไ้ชาควาย (เนื้อไม้) แก้วเกลบ ชลู่ (ตันหรือใบ) ข้าวโพด (เกสรตัวเมีย) ขี้ครอก (ตัน) คงคาเดือด (เนื้อไม้) โศกกระสุน (ตัน) เียงพรัานางแอ (เปลือกตัน) เตื่อย (เนื้อในเมล็ด) โตไม่รู้ลัม (ทั้งตัน) ตะไคร้ (ทั้งตัน) ตั้บเต้าน้อย (ราก) ตั้บเต้าใหญ่ (ราก) ถั่วเขียว (เมล็ด) ไทรย้อย (รากอากาศ) น้ำเต้า (ผลหรือใบ) บัวบก (ตัน) บานไม่รู้โรยดอกขาว (ราก) ผักกาดน้ำ (ตัน) ผักโขมหัด (ราก) ผักโขมหิน (ราก) มะเฒ่า (ราก) มะละกอ (ราก) ลำเจียก (ราก) สัก (แก่นหรือใบ) สับปะรด (เหง้า) สารส้ม ใ้หญ้าปล้อง ใ้หญ้าคา (เหง้าและราก) ใ้หญ้าชันกาด (เหง้าและราก) ใ้หญ้าไซ (ทั้งตัน) ใ้หญ้าตีนนก (ตัน) ใ้หญ้าถอดปล้อง (ทั้งตัน) ใ้หญ้าพันงู (ราก) ใ้หญ้าหนวดแมว (ใบอ่อน) หม่อน (ใบ) หัวถั่วพู หัวหมู (หัว) อ้อยแดง (ลำตัน) อินทนิลน้ำ (ใบ) อีเหนียวเล็ก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๖) ยาบรรเทาหัด อีสุกอีใส

ตัวยาดตรง ได้แก่ คนทา (ราก) จันท์แดง (แก่น) จันท์เทศ (แก่น) ชิงชี (ราก) ใ้หญ้ายาม่อม (ราก) เนระพูสี (ตัน) ผักกระโอม (ใบหรือตัน) พญาาย (ใบ) พิมเสนตัน (ใบ) มหาสดำ (ตัน) มะคำดีควาย (ผลแก่สุ่มไฟ) มะเดื่อชุมพร (ราก) มะระขี้นก (ใบ) ย่านาง (รากหรือใบ) ว่านกิบแรด (เหง้า) สันพรัามอญ (ตัน) สันพรั้าหอม (ตันหรือใบ)

ตัวยาช่วย ได้แก่ ชิงช้าชาลี (เถา) บอระเพ็ด (เถา)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๗) ยาแก้ลมวิงเวียน

ตัวยาดตรง ได้แก่ กระลำพัก (จากแก่นสลัดได) กฤษณา (เนื้อไม้) เกล็ดสระแห่น
 ขอนดอก (จากแก่นพิกุล) จันทน์ชะมด (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) จันทน์หอม (เนื้อไม้) ชะมดเข็ด
 (เมือกหรือไขจากต่อมกลิ่น) ชะลูด (เปลือก) เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียน
 ตาตุ๊กแตน บัวหลวง (เกสร) บุนนาค (ดอก) เปราะหอม (หัว) แฝกหอม (ราก) พิกุล (ดอก) พิมเสน
 พิมเสนต้น (ใบ) มะกรูด (ผิวผล) มะงั่ว (ผิวผล) มะนาว (ผิวผล) มะลิ (ดอก) ส้มเขียวหวาน (ผิวผล) ส้ม
 จิน (ผิวผล) ส้มซ่า (ผิวผล) ส้มตระกูลงู (ผิวผล) ส้มมือ (ผิวผล) ส้มโอ (ผิวผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น)
 สารภี (ดอก) หล้าฝรั่ง (เกสรตัวเมีย) อบเชย (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระดังงาไทย (ดอก) กระทิง (ดอก) การบูร โกฐเขมา โกฐ
 จุกหล่มพา โกฐเชียง โกฐสอ โกฐหัวบัว จำปา (ดอก) จำปี (ดอก) ลำเจียก (ดอก) ลำดวน (ดอก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับ
 ความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๘) ยาแก้ไอ ขับเสมหะ

ตัวยาดตรง ได้แก่ ชะเอมเทศ (ราก) พระจันทร์ครึ่งซีก (ทั้งต้น) มะกล่ำต้น (ราก)
 มะขามป้อม (เนื้อผล) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) มะเขือขื่น (ผล) มะนาว (ผลหรือน้ำในผล) มะแว้ง
 เครือ (ผล) มะแว้งต้น (ผล) ส้มกุ่ม (ราก) ส้มป่อย (ใบ) สวาด (ใบ) เสนียด (ใบ)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระเจี๊ยบแดง (กลีบเลี้ยงและริวประดับ) ชิง (เหง้า) พลับจีน
 (ผล) เพกา (เมล็ดแก่) มะกรูด (น้ำในผล) มะกล่ำเครือ (เถาหรือราก) มะงั่ว (ผล) มะเฟือง (ผล) มะยม
 (ผล) ไมยราบ (ราก) เล็บเหยี่ยว (ผล) ส้มจืด (ผล) ส้มซ่า (น้ำในผล) สมอไทย (ผล) สับประรด (ผล)
 หม่อน (ใบ)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้อง
 ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๙) ยาแก้เส้นหรือยาบรรเทาอาการปวดเมื่อย (ยาสำหรับใช้รับประทาน)

ตัวยาดตรง ได้แก่ ขี้เหล็ก (แก่น) โคลلان (เถา) แฉง (ราก) เถาเมื่อย (เถา)
 เถาวัลย์เปรียง (เถา) เถาเอ็นอ่อน (เถา) มะค่าไก่ (ราก) รวงแดง (เถาและราก) แส้มาทะลาย (เถา)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กรรณิการ์ (ราก) กระเทียม (หัว) กระพังโหม (ต้น) กะทือ
 (เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กำลั้งข้างสาร (เนื้อไม้)
 กำลั้งวัวเถลิง (เนื้อไม้) กำลั้งเสือโคร่ง (เปลือกต้น) กำลั้งหนุมาน (เนื้อไม้) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก
 (เปลือกต้น) เกล็ดสมุทร เกล็ดสินเธาว์ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า)
 ข่าต้น (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) ชิง (เหง้า) ขี้เหล็ก (ดอก) คุณ (เนื้อในฝักแก่) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด)
 เจตพังคี (ราก) ข่าพลู (ราก) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ ดีปลี (ผล) ทองแตก (ราก) เทพทาโร
 (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตุ๊กแตน เทียน
 ยาวพาณี เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา
 (ผล) ผักชีล้อม (ผล) ผักแพวแดง (ต้น) แฝกหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริก
 หาง (ผล) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ เร่ว (เมล็ดหรือผล)
 สมอติง (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค่าน (เถาหรือผล) สาย
 น้ำผึ้ง (เถา) หม่อน (กิ่ง) หัสคุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้อง
 ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๐) ยาทาบรรเทาอาการปวดเมื่อย (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ โคคลาน (เถา) เถาวัลย์เปรียง (เถา) เถาเอ็นอ่อน (เถา) น้ำมันระกำ ไพล (เหง้าหรือน้ำมันจากเหง้า) ว่านเอ็นเหลือง (เหง้า)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กานพลู (ดอกหรือน้ำมันจากดอก) การบูร เกล็ดสะระแหน่น้ำมันเซียว พิมเสน

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๑) ยาบรรเทาโรคผิวหนัง

ตัวยาตรง ได้แก่ โกลฐกั๊กกรา ชลู (ต้น) ผักแพวแดง (ต้น) พลุแก (เถา) เพชรสังฆาต (เถา) แพงพวยน้ำ (ต้น) อัครีทวาร (ต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กรรณิการ์ (ราก) กระเทียม (หัว) กระพังโหม (ต้น) กะทือ (เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) เกล็ดสมุทร เกล็ดสินเธาว์ โกลฐน้ำเต้า (เหง้า) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ข่าต้น (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) ขิง (เหง้า) ขี้เหล็ก (ดอก) คุณ (เนื้อในฝักแก่) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) เจตพังคี (ราก) ช้าพลู (ราก) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ ดีปลี (ผล) ตองแตก (ราก) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนดาตักแตน เทียนยาวพาลี เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีล้อม (ผล) ผักชีลา (ผล) ผักหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ เร่ว (เมล็ดหรือผล) สมอติงู (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค่าน (เถาหรือผล) หัสคุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๒) ยาถ่ายพยาธิตัวกลม

ตัวยาตรง ได้แก่ ไข่นา (เปลือกต้น) ตานทั้งห้า ถอบแถบเครือ (ต้นยกเว้นผล) ทองหลางใบมน (ใบ) มะกล่ำต้น (เมล็ดใน) มะขาม (เนื้อในเมล็ด) มะหาด (เนื้อไม้) เล็บมือนาง (ผลหรือราก) สะแก (เมล็ดคั่ว)

ตัวยาช่วย ได้แก่ โกลฐน้ำเต้า (เหง้า) ขิง (เหง้า) คุณ (เนื้อในฝักแก่) ดีเกลือ ตองแตก (ราก) น้ำเต้า (เมล็ด) บวบเหลี่ยม (เนื้อในเมล็ด) ผักเสี้ยนผี (ทั้งต้น) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ สมอติงู (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๓) ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้รับประทาน)

ตัวยาตรง ได้แก่ ขันทองพยาบาท (เนื้อไม้) ข้าวเย็นใต้ (หัว) ข้าวเย็นเหนือ (หัว) คางคาคือด (เปลือกต้น) ทองพันชั่ง (ใบหรือราก) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ ขมิ้นอ้อย (เหง้า) มะยม (ราก) สารส้ม

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๔) ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ ขมิ้นชัน (เหง้า) คงคาเดือด (เปลือกต้น) ทองพันชั่ง (ใบ) พลู (ใบหรือน้ำมันจากใบ) สำมะงา (ใบ) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กำมะถันเหลือง ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ชุมเห็ดเทศ (ใบ)

ดินสอพอง พิมเสน ว่านนางคำ (เหง้า) สารส้ม

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๕) ยาแก้กลากเกลื้อน (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ กระเทียม (หัว) กำมะถันเหลือง ขันทองพยาบาท (เปลือกต้น) ข่า (เหง้า) ข่าแดง (เหง้า) ข่าลิง (เหง้า) ข่าใหญ่ (เหง้า) คนทีเขมา (ใบ) คนทีสอ (ใบ) ชุมเห็ดเทศ (ใบ) ทองพันชั่ง (ใบ) พลู (ใบหรือน้ำมันจากใบ) สะบ้ามอญ (เนื้อในเมล็ด) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ คุณ (ราก) จามจุรี (เมล็ด) ชะมดต้น (ใบ) ตีนเป็ดน้ำ (กระพี้หรือใบ) เทียนกิ่ง (ใบ) น้อยหน่า (ใบ) โมกหลวง (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๖) ยาแก้หิด (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ กระเบา (เมล็ด) กระเบียน (เมล็ด) กำมะถันเหลือง น้อยหน่า (เมล็ด) สะบ้ามอญ (เนื้อในเมล็ด) หนอนตายหยาก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๗) ยาบรรเทาฝีแผล (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ แก้ว (ราก) ขี้กาแดง (ใบหรือราก) เขยตาย (เปลือกต้น, รากหรือใบ) จักรนารายณ์ (ใบ) ต้อยติ่ง (เมล็ด) ทับทิม (เปลือกผล) เทียนกิ่ง (ใบ) เทียนบ้าน (ใบหรือดอก) ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มังคุด (เปลือกผล) ว่านมหากาฬ (ใบ) ว่านหางจระเข้ (วุ้นจากใบ) สีเสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบโดยการต้มเคี่ยวกับน้ำ) สีเสียดไทย (สิ่งสกัดจากเนื้อไม้โดยการต้มเคี่ยวกับน้ำ) สีเสียดเปลือก (เปลือกต้น) หมากสง (เมล็ด) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระโดน (ผล) โกลฐน้ำเต้า (ที่ยังไม่ทำให้สุก) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ขบา (ราก) ข่า (ใบ) ทองหลางใบมน (ใบ) เบญจानी (Gall) ยางสน

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๘) ยาทาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ โกลฐน้ำเต้า (ที่ยังไม่ทำให้สุก) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) น้ำมันงา น้ำมันมะพร้าว ว่านมหากาฬ (ใบ) ว่านหางจระเข้ (วุ้นจากใบ)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๙) ยาทาบรรเทาอาการแผลงกัดต้อย (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ เกล็ดสระระแห่ พญาขอ (ใบ) เสลดพังพอนตัวผู้ (ใบ)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กานพลู (ดอกหรือน้ำมันจากดอก) การบูร ขมิ้นชัน (เหง้า)
น้ำมันเซียว พิมเสน

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๐) ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ

ตัวยาตรง ได้แก่ ฟ้ำทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล)

ตัวยาช่วย ได้แก่ เกล็ดสระแห่ ซะเอมเทศ (ราก) พิมเสน มะขามป้อม (ผล)
สายน้ำผึ้ง (ดอก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ
ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๑) ยาทาแก้คันเป็นฝ้า

ตัวยาตรง ได้แก่ เบญจกานี (Gall) เปี้ยผู้ ลิ่นทะเล

ตัวยาช่วย ได้แก่ เกล็ดสระแห่ พิมเสน สีเสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบ
โดยการต้มเคี่ยวกับน้ำ) หมากสง (เมล็ด)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๒) ยาทา หรือดมบรรเทาอาการคันเนื่องจากหวัด

ตัวยาตรง ได้แก่ การบูร เกล็ดสระแห่ น้ำมันยูคาลิปตัส พิมเสน ส้มมือ (ผล)

ตัวยาช่วย ได้แก่ มะกรูด (ผิวผล) มะงั่ว (ผิวผล) มะนาว (ผิวผล) ส้มเขียวหวาน
(ผิวผล) ส้มจีน (ผิวผล) ส้มจุก (ผิวผล) ส้มซ่า (ผิวผล) ส้มตริงกะนู (ผิวผล) ส้มโอ (ผิวผล)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ข้อ ๓ ตำรับยาสามัญประจำบ้านตามข้อ ๒ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

๓.๑^๑ ตำรับยาจะต้องมีตัวยาตรงตามที่ระบุไว้ในประกาศไม่น้อยกว่า ๓ ชนิด ยกเว้น
ยาทาบรรเทาอาการปวดเมื่อย ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้ภายนอก) ยาแก้
กลากเกลื้อน (ยาสำหรับใช้ภายนอก) ยาบรรเทาแผลฝี (ยาสำหรับใช้ภายนอก) ยาทาแผลไฟไหม้ น้ำ
ร้อนลวก ยาทาบรรเทาอาการแมลงกัดต่อย ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ และยาทาแก้คันเป็นฝ้า ที่อาจมี
ตัวยาตรงได้ ไม่น้อยกว่า ๑ ชนิด และอาจมีตัวยาช่วยได้ โดยเป็นตัวยาช่วยที่อยู่ในกลุ่มยาเดียวกับตัว
ยาตรงที่ระบุไว้ในประกาศนี้ และชนิดของตัวยาตรงรวมกับตัวยาช่วยในตำรับจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ
ห้าสิบของตำรับที่ระบุไว้ในประกาศ ยกเว้นตำรับยาเดี่ยวที่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนเท่านั้น

๓.๒ สูตรตำรับอาจมีส่วนประกอบอื่นที่ไม่ใช่ตัวยาตรงหรือตัวยาช่วยได้ เช่น วัตถุกัน
เสีย วัตถุแต่งสี กลิ่น รส เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการเภสัชกรรมที่เหมาะสม

ข้อ ๔ ให้ตำรับยาแผนโบราณซึ่งมี ชื่อ ส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาด
รับประทาน คำเตือน และขนาดบรรจุ ต่อไปนี้เป็นยาสามัญประจำบ้าน

^๑ ข้อ ๓ ๓.๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผน
โบราณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

(๑) ยาประสะกะเพรา

วัตถุดิบประกอบ พริกไทย ชิง ดีปลี กระเทียม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ชะเอมเทศ มหาหิงค์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน เกลือสินเธาว์ หนัก ๑ ส่วน ผิวมะกรูด หนัก ๒๐ ส่วน ใบกะเพรา หนัก ๔๕ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๑ กรัม

สรรพคุณ แก้ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ ละลายน้ำสูก หรือน้ำใบกะเพราต้ม แก้ท้องแน่น

จุกเสียด ใช้ไหลเผาไฟพอสูก ผนแทรก

ขนาดรับประทาน รับประทานเช้า เย็น

เด็กอายุ ๑ - ๓ เดือน ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๔ - ๖ เดือน ครั้งละ ๒ - ๓ เม็ด

เด็กอายุ ๗ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๔ - ๖ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๒) ยาวิสัมพยาใหญ่

วัตถุดิบประกอบ ลูกผักชีลา ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน กระวาน กานพลู โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา อบเชย สมุลแว้ง สมอเทศ สมอไทย ว่าน น้ำ บอระเพ็ด ชิงแห้ง พญารากขาว หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ดีปลี หนัก ๕๔ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ท้องขึ้น อืดเฟ้อ จุกเสียด

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๔ ชั่วโมง

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา ใช้น้ำสูกเป็นกระสายหรือผสมน้ำผึ้งปั้นเป็น

ลูกกลอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๓) ยาประสะกานพลู

วัตถุดิบประกอบ เทียนดำ เทียนขาว โกรฐสอ โกรฐกระดุก กำมะถันเหลือง การบูร เปลือกเพกา เปลือกขี้ไต้ ใบกระวาน ลูกกระวาน ลูกผักชีลา แฝกหอม ว่านน้ำ หัวกระชาย เปราะหอม รากแจง กรุงเขมา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน รากข้าวสาร เนื้อไม้ ลูกจันทน์ ขมิ้นชัน หนักสิ่งละ ๘ ส่วน ชิงแห้ง ดีปลี หนักสิ่งละ ๓ ส่วน ไพล เจตมูลเพลิงแดง สะค้าน ช้าพลู หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เปลือกชิก หนัก ๑๐ ส่วน พริกไทย หนัก ๑ ส่วน กานพลู หนัก ๑๒๕ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ปวดท้อง เนื่องจากธาตุไม่ปกติ ใช้พลเฒ่าไผ่นกับน้ำปูนใส ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๔) ยาแสงหมึก

วัตถุประสงค์ประกอบ หมึกหอม จันทน์ชะมด ลูกกระวาน จันทน์เทศ ใบพิมเสน ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ กานพลู ใบสันพร้าวหอม หัวหอม ใบกะเพรา หนังกิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนังก ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ตัวร้อน ละลายน้ำดอกไม้เทศ

แก้ท้องขึ้น ปวดท้อง ละลายน้ำใบกะเพราต้ม

แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำลูกมะแว้งเครือ หรือลูกมะแว้งต้นกวาดคอ

แก้แผลในปาก แก้ระออง ละลายน้ำลูกเบญจกานี่ฝนทาในปาก

ขนาดการใช้

ใช้กวาดคอ วันละ ๑ ครั้ง หลังจากนั้นรับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

เด็กอายุ ๑ - ๖ เดือน ครั้งละ ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๗ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๓ เม็ด

ใช้ทาในปาก วันละ ๑ ครั้ง

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๕) ยามันทธาตุ

วัตถุประสงค์ประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน ลูกผักชีล้อม ลูกผักชีลา การบูร กระเทียม เปลือกสมุลแว้ง เปลือกโมกมัน จันทน์แดง จันทน์เทศ กานพลู ดีปลี รากข้าวปลู เถาสะค้าน รากเจตมูลเพลิงแดง พริกไทยล่อน ลูกจันทน์ หนังกิ่งละ ๑ ส่วน ชิง ลูกเบญจกานี่ หนังกิ่งละ ๓ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ธาตุไม่ปกติ แก้ท้องขึ้นท้องเฟ้อ

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุก

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุก

ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๖) **ยาประสะเจตพังคิ**

วัตถุดิบประกอบ ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ ลูกกระวาน ใบกระวาน กานพลู

กรงขมา การบูร ลูกสมอทะเล พญารากขาว เปลือกหว่า แกลีสินเฮว หนักสิ่งละ ๑ ส่วน พริกไทย

ล่อน บอระเพ็ด หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ข่า หนัก ๑๖ ส่วน ระย่อม หนัก ๒ ส่วน เจตพังคิ หนัก ๓๓ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้กษัยจุกเสียด

ขนาดรับประทาน รับประทานเช้าและเย็น ก่อนอาหาร

ชนิดผง ครั้งละ ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุก

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๗) **ยามหาจักรใหญ่**

วัตถุดิบประกอบ โกฐสอ โกฐขมา โกฐพุงปลา โกฐก้านพร้าว โกฐกระดุก

เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนยาวพาลี สมอไทย (เอาแต่เนื้อ) สมอพิเภก

(เอาแต่เนื้อ) มะขามป้อม (เอาแต่เนื้อ) ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู ชะเอมเทศ เมล็ด

โหระพา ลูกผักชีลา สารส้ม ขมิ้นอ้อย หัวกระเทียม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ยาดำสะตุ หนัก ๔ ส่วน ใบ

กระพังโหม หนัก ๓๐ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมทราง แก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

ขนาดรับประทาน รับประทานกับน้ำสุกก่อนอาหาร เข้า - เย็น

เด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี รับประทานครั้งละ ๑ - ๓ เม็ด เพิ่มและ

ลดได้ตามส่วน

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๒๐ เม็ด

(๘) **ยาดรีหอม**

วัตถุดิบประกอบ เนื้ลูกสมอเทศ เนื้ลูกสมอพิเภก เนื้ลูกมะขามป้อม

ลูกผักชีลา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกฐสอ ชะเอมเทศ ลูกชดคั่ว หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เนื้ลูกสมอไทย โภค

น้ำเต้าใหญ่หนึ่งสุก หนักสิ่งละ ๒๒ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้เด็กท้องผูก ระบายพิษไข้

ขนาดรับประทาน รับประทานก่อนอาหารเช้า

เด็กอายุ ๑ - ๒ เดือน ครั้งละ ๒ - ๓ เม็ด

เด็กอายุ ๓ - ๕ เดือน ครั้งละ ๔ - ๕ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๖ - ๘ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๙) **ยารรณีสันตะฆาต**

วัตถุดิบประกอบ ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู เทียนดำ เทียนขาว หัวดองดิ่ง หัวบุก หัวกลอย หัวกระดาดขาว หัวกระดาดแดง ลูกเร่ว ชิง ชะเอมเทศ รากเจตมูลเพลิงแดง โกงฐกระดุก โกงฐเขมา โกงฐน้ำเต้า หนังกิ่งละ ๑ ส่วน ผักแพวแดง เนื้อลูกมะขามป้อม หนังกิ่งละ ๒ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย มหาหิงค์ การบูร หนังกิ่งละ ๖ ส่วน รงทอง (ประสะแล้ว) หนังก ๔ ส่วน ยาดำ หนังก ๒๐ ส่วน พริกไทยล่อน หนังก ๙๖ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนังกิ่งละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้กษัยเส้น เถาดาน ท้องผูก

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๑ ครั้ง ก่อนอาหารเช้าหรือก่อนนอน

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ครึ่ง - ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุก หรือ

ผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

คำเตือน ๑ คนเป็นไข้ เด็กหรือสตรีมีครรภ์ห้ามรับประทาน

๒ ผู้สูงอายุควรใช้ด้วยความระมัดระวัง

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๑๐) **ยาถาย**

วัตถุดิบประกอบ ใบมะกา ใบมะขาม ใบส้มป่อย หญ้าไทร ใบไผ่ป่า ผักคูน รากชี่กาแดง รากชี่กาขาว รากตองแตก เถาว์ลียเป็รียง หัวหอม ผักส้มป่อย สมอไทย สมอดิงู หนังกิ่งละ ๑ ส่วน ขี้เหล็กทั้ง ๕ หนังก ๑ ส่วน ยาดำ หนังก ๔ ส่วน ดีเกลือฝรั่ง หนังก ๒๐ ส่วน

วิธีทำ ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนังกิ่งละ ๐.๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ก้องผูก

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๑ ครั้ง ก่อนนอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๕ เม็ด ตามธาตุหนักธาตุเบา

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๕ แคปซูล ตามธาตุหนัก

ธาตุเบา

ขนาดบรรจุ ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๑๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๑๐ แคปซูล

(๑๑) ยาเหลืองปิดสมุทร

วัตถุดิบประกอบ หัวหมู ขมิ้นอ้อย เปลือกเพกา รากกล้วยดิบ กระเทียมคั่ว ดีปลี ชันย้อย ครั้ง สีเสียดเทศ สีเสียดไทย ใบเทียน ใบทับทิม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ขมิ้นชัน หนัก ๖ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๑ กรัม

สรรพคุณ แก้ท้องเสีย ใช้น้ำเปลือกลูกทับทิมหรือเปลือกแคต้มน้ำปูนใสเป็นกระสาย ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ให้ใช้น้ำสุกแทน และให้รับประทานร่วมกับน้ำละลายเกลือแกงด้วย

ขนาดรับประทาน รับประทานวันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

เด็กอายุ ๓ - ๕ เดือน ครั้งละ ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๓ - ๔ เม็ด

เด็กอายุ ๑ - ๕ ปี ครั้งละ ๔ - ๗ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๘ - ๑๐ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๑๒) ยาธาตุบรรจบ

วัตถุดิบประกอบ ขิง โกฐเขมา โกฐฟงปลา โกฐเชียง โกฐสอ เทียนดำ เทียนขาว เทียนสัตตบุษย์ เทียนยาวพาดิ เทียนแดง ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ กานพลู การบูร เปลือกสมุลแว้ง ลูกกระวาน ลูกผักชีลา ใบพิมเสน ดีปลี เปราะหอม หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกฐก้านพร้าว หนัก ๘ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย หนัก ๑๖ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ธาตุไม่ปกติ ท้องเสีย ใช้เปลือกแคหรือเปลือกสะเดา หรือเปลือกลูกทับทิมต้มน้ำปูนใส

แก้ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ ใช้กระเทียม ๓ กลีบ ทูบขงน้ำร้อน หรือใช้ใบ

กะเพราต้มเป็นกระสาย ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ให้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๒๐ กรัม

(๑๓) ยาจันทน์ลีลา

วัตถุดิบประกอบ โกฐสอ โกฐเขมา โกฐจุฬาลัมพา จันทน์ขาว จันทน์แดง ลูกกระดอม บอระเพ็ด รากปลาไหลเผือก หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุฝงยาแคปซูลละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ไข้ แก้ตัวร้อน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๔ ชั่วโมง

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง - ๑ ช้อนชา

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ - ๒ ช้อนชา

ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๓๐ แคปซูล

(๑๔) ยาประสะจันทน์แดง

วัตถุดิบประกอบ รากเหมือดคน รากมะปรางหวาน รากมะนาว เปราะหอม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โกรฐหัวบัว จันทน์เทศ ผางเสน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ

หนักสิ่งละ ๑ ส่วน จันทน์แดง หนัก ๓๒ ส่วน

สำนักงาน วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สรรพคุณ แก้ไข้ตัวร้อน กระจายน้ำ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา ละลายน้ำสุกหรือน้ำ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ดอกมะลิ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุกหรือน้ำดอกมะลิ

ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๖๐ เม็ด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ยาเขียวหอม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา วัตถุดิบประกอบ ใบพิมเสน ใบผักกระฉอม ใบหมากผู้ ใบหมากเมีย ใบ

สันพร้าวหอม รากแฝกหอม เปราะหอม จันทน์เทศ จันทน์แดง ว่านกีบแรด ว่านร้อนทอง เนระพูสี

พิษนาศน์ มหาสดำ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรรพคุณ แก้ตัวร้อน ร้อนใน กระจายน้ำ ละลายน้ำสุก หรือน้ำดอกมะลิ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

แก้พิษหัด พิษสุกใส ละลายน้ำรากผักชีต้ม ทั้งรับประทานและ

ชะโลม

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ขนาดการใช้ รับประทาน วันละ ๔ - ๖ ครั้ง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ กรัม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑๖) ยามหานิลแห่งทอง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

วัตถุดิบประกอบ เนื้อในเม็ดสะบ้าอมฤสม หวายตะค้าสม เม็ดมะกอกสม ลูกมะค่าตีควายสม ถ่านไม้สัก จันทน์แดง จันทน์เทศ ใบพิมเสน ใบย่านาง หมักหอม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เบี้ยจั่นคั่วให้เหลือง ๓ เบี้ย

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด ปิดทองคำเปลว หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ไข้ แก้กระหายน้ำ

แก้หืด อีสุกอีใส รับประทานร่วมกับน้ำรากผักชีต้ม

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๒ ครั้ง

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๓ - ๔ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๑๓) **ยาหอมเทพจิตร**

วัตถุดิบประกอบ ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู จันทน์แดง จันทน์ขาว กฤษณา กระลำพัก ขอนดอก ชะลูด อบเชย เปราะหอม แผลงหอม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ผิวมะกรูด ผิวมะขี้หว้า ผิวมะนาว ผิวส้มตะรังกะนู ผิวส้มจีน ผิวส้มโอ ผิวส้มเขียวหวาน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน ผิวส้มซ่า หนัก ๒๘ ส่วน ดอกพิทูล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง ดอกบัวขม ดอกบัวเผื่อน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน การบูร หนัก ๑ ส่วน โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โศก กระดุก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐชุกามังสี หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิ เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๔ ส่วน ดอกมะลิ หนัก ๑๘๓ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ผสมน้ำดอกไม้เทศ ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียน หน้ามืดตาลาย บำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น

ขนาดรับประทาน ครั้งละ ๕ - ๗ เม็ด เมื่อมีอาการ ไม่ควรรับประทานเกินวัน

ละ ๓ ครั้ง

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๑๔) **ยาหอมทิพโอสถ**

วัตถุดิบประกอบ ดอกพิทูล ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ เกสรบัวหลวง ดอกกระดังงา ดอกจำปา ดอกบัวจงกลนี หัวแห้วไทย กระจับ ผาง จันทน์แดง จันทน์ขาว จันทน์เทศ กฤษณา ชะลูด อบเชย สมุลแว้ง สนเทศ ว่านน้ำ กระชาย เปราะหอม ดอกคำไทย ชะเอมเทศ สุรา มฤต ข่าต้น ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โศกกระดุก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐชุกามังสี หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดิ เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ การบูร หนักสิ่งละ ๑ ส่วน พิมเสน หนัก ๒ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียน ละลายน้ำดอกไม้หรือน้ำสุก

ขนาดรับประทาน รับประทานเมื่อมีอาการ ไม่ควรรับประทานเกินวันละ ๓

ครั้ง

ชนิดผง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๗๕ เม็ด

(๑๙) **ยาหอมอินทจักร์**

วัตถุดิบประกอบ สะค้าน รากข้าพลุ ชิง ดีปลี รากเจตมูลเพลิงแดง ลูกผักชีลา โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐก้านพร้าว โกรฐพุงปลา โกรฐจุฬาลัมพา โกรฐเชียง โกรฐกั๊กกรา โกรฐน้ำเต้า โศภ กระตุก เทียนดำ เทียนขาว เทียนแดง เทียนข้าวเปลือก เทียนยาวพาดณี จันทน์แดง จันทน์เทศ เถามวกแดง เถามวกขาว รากย่านาง เปลือกชะลูด อบเชย เปลือกสมุลแว้ง กฤษณา กระลำพัก บอระเพ็ด ลูกกระดอม กำยาน ขอนดอก ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู ลำพันแดง ดอกสารภี ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกจำปา ดอกกระดังงา ดอกมะลิ ดอกคำไทย ผางเสน ดีวัว พิมเสน หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมบาดทะจิต ใช้ น้ำดอกมะลิ

แก้คลื่นเหียนอาเจียน ใช้ น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม ถ้าไม่มีใช้น้ำสุก

แก้ลมจุกเสียด ใช้ น้ำขิงต้ม

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๗๕ เม็ด

(๒๐) **ยาหอมนวโกลฐ**

วัตถุดิบประกอบ ชิงแห้ง ดีปลี เจตมูลเพลิงแดง สะค้าน ข้าพลุ หนักสิ่งละ ๓ ส่วน หัวหมู โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา โกรฐกระตุก โกรฐก้านพร้าว โศภ พุงปลา โกรฐชฎามังสี เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดณี เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ สักชี ลูกราชดัด ลูกสารพัดพิษ ลูกกระวาน กานพลู ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ จันทน์เทศ จันทน์แดง อบเชยญวน เปลือกสมุลแว้ง หล้าตีนนก แฝกหอม เปลือกชะลูด เปราะหอม เนื้อไม้ ขอนดอก กระลำพัก เนื้อลูกมะขามป้อม เนื้อลูกสมอพิเภก ชะเอมเทศ ลูกผักชีลา ลูกกระดอม บอระเพ็ด เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกพิกุล ดอกสารภี ดอกมะลิ แก่นสน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมคลื่นเหียนอาเจียน ใช้ น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม

แก้ลมปลายไข้ ใช้ ก้านสะเดา ลูกกระดอม และบอระเพ็ด ต้มเอาน้ำ

ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๓๕ เม็ด

(๒๑) **ยาอำมฤควาที**

วัตถุดิบประกอบ โกรฐพุงปลา เทียนขาว ลูกผักชีลา เนื้อลูกมะขามป้อม เนื้อ

ลูกสมอ พิเภก หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ชะเอมเทศ หนัก ๕ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำเม็นาวแทรกเกลือ ใช้จับหรือกวาดคอ

ขนาดการใช้ ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ซ้อนชา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ซ้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๑๕ กรัม

(๒๒) **ยาประสะมะแว้ง**

วัตถุดิบประกอบ สารส้ม หนัก ๑ ส่วน ขมิ้นอ้อย หนัก ๓ ส่วน ใบสวาด ใบ

ตานหม่อน ใบกะเพรา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน ลูกมะแว้งต้น ลูกมะแว้งเครือ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ผสมน้ำสุกแทรกพิมเสนพอควร ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒

กรัม

สรรพคุณ แก้ไอ แก้เสมหะ ละลายน้ำเม็นาวแทรกเกลือรับประทานหรือใช้้อม

ขนาดการใช้ เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๕ - ๗ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๒๓) **ยาประสะไพล**

วัตถุดิบประกอบ ผิวมะกรูด ว่านน้ำ กระเทียม หัวหอม พริกไทย ดีปลี ชিং

ขมิ้นอ้อย เทียนดำ เปลือกสนเหาว์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน การบูร หนัก ๑ ส่วน ไพล หนัก ๘๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้จุกเสียด แก้ระดูไม่ปกติ ขับน้ำคาวปลา

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ชนิดผง ครั้งละ ๑ ซ้อนชา ละลายน้ำสุก หรือน้ำสุรา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๒๔) **ยาประสะเปราะใหญ่**

วัตถุดิบประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา เทียน

ดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู

จันทน์ขาว จันทน์แดง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกพิกุล เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

เปราะหอม หนัก ๒๐ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ ถอนพิษไข้ตานทรางสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี ละลายน้ำดอกไม้มเทศ หรือน้ำสุกัรบประทาน หรือผสมน้ำสุราสมุกระหม่อม

ขนาดการใช้ รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ซ่อนซา

ขนาดบรรจุ ไมเกิน ๑๕ กรัม

ข้อ ๕ ตำรับยาสามัญประจำบ้านตามข้อ ๒ มีสรรพคุณได้เพียงกลุ่มเดียว ยกเว้นยากลุ่มที่ ๔ ยาแก้ไอ อาจรวมกับยากลุ่มที่ ๕ ยาแก้ร้อนใน โดยมีสูตรส่วนประกอบเป็นไปตามข้อ ๓

ข้อ ๖ ฉลากยาสามัญประจำบ้านตามประกาศนี้ ต้องแสดงข้อความดังต่อไปนี้

๖.๑ ชื่อยาตามที่ระบุในประกาศ ในกรณีเป็นตำรับยาที่มีการกำหนดชื่อยาไว้ในประกาศฉบับนี้

กรณีมีชื่อทางการค้า ให้แสดงชื่อยาตามประกาศควบคู่กับชื่อทางการค้าโดยใช้ตัวอักษรที่มีขนาดเท่ากัน

๖.๒ คำว่า “ยาสามัญประจำบ้าน” ในกรอบสี่เหลี่ยม มีขนาดตัวอักษรที่สามารถอ่านได้ชัดเจน

๖.๓ คำว่า “ยาสิ้นอายุ” และแสดงวันเดือนปีที่ยาสิ้นอายุ ให้ยาสามัญประจำบ้านตามประกาศฉบับนี้มีอายุการใช้ของยานับจากวันที่ผลิตได้ไม่เกิน ๒ ปี สำหรับยาน้ำ และไม่เกิน ๓ ปี สำหรับยารูปแบบอื่น

๖.๔ ข้อความอื่นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๗ ให้ยาสามัญประจำบ้านตามประกาศฉบับลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประกาศฉบับนี้ยังคงเป็นยาสามัญประจำบ้านต่อไป

ข้อ ๘ ให้ยาสามัญประจำบ้านที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้วตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๒ ที่ผลิตขึ้นก่อนประกาศนี้มีผลบังคับใช้และไม่ได้เป็นยาสามัญประจำบ้านตามประกาศนี้ ให้ยังคงเป็นยาสามัญประจำบ้านต่อไปจนกว่ายาที่ได้ผลิตไว้แล้วนั้นจะสิ้นอายุ

ข้อ ๙ ยาสามัญประจำบ้านตามข้อ ๘ ที่ต้องมีการแก้ไขรายละเอียดให้เป็นไปตามประกาศนี้ ให้ผู้รับอนุญาตยื่นคำขอแก้ไขต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา หากไม่ดำเนินการภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ยานั้นเป็นยาแผนโบราณ

^๒ ข้อ ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

^๓ ข้อ ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ข้อ ๑๐ ยาสามัญประจำบ้าน ตามข้อ ๙ ที่ผู้รับอนุญาตได้ยื่นคำขอแก้ไขแล้ว เมื่อ
สำนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วไม่เป็นไปตามประกาศฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่รับยานั้น
เป็นยาสามัญประจำบ้าน ก่อนพ้นกำหนดเวลาตามข้อ ๙ ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ข้อ ๑๑ ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประดิษฐ์ สิ้นหวณรงค์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗^๕

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ ๑ ประกาศฉบับนี้ให้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ปริยานุช/ผู้จัดทำ
๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

อุษมล/ผู้ตรวจ
๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จุฑามาศ/ปรับปรุง
๔ มิถุนายน ๒๕๕๗

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา